

MİLLİ
DÜŞÜNCE

**DÖVİZİ KİM
YÜKSELTİYOR?**

**İSKENDER
ÖKSÜZ**

Dövizi ve fiyatları kim yükseltiyor?

İskender Öksüz

Son zamanlarda Cübbeli modasına uyan türlü serpuşlu birileri YouTube’da fetvalar veriyor, İslam adına nutuklar atıyor. Eh haklarıdır. Sosyal medyayı kullanmasınlar mı? Bunlardan biri, geçende “Pahalılığı yapan Allah’tır, doları yükselten Allah’tır!” diye haykırıyordu. Herhâlde bir takım insanı da ikna ediyordur. Çünkü sırtında cübbe, kafasında sarık vardı.

Biri televizyona çıkıp, “Bugün sokağa çıkmayın!” dese, hani söyleyen meteoroloji uzmanı bile olsa muhtemelen havaya bakıp çıkarınız. Ama üstünde askerî üniforma olan biri söylerse itaat etme ihtimaliniz daha yüksektir. Ben bu sonuncusundan birkaç tane gördüm ve yaşadım... Tıpkı bunun gibi ben bir video yapıp “Doları Allah yükseltiyor, pahalılığı Allah yapıyor!” dersem kimse ciddiye almaz. Belki beni AKP’li bir militan sanırlar, o kadar. Ama sırtıma cübbe, kafama sarık sarıp çıkarsam durum değişir. Bu bir ruhban otoritesidir ve İslam’da yoktur, dense de Müslümanlar arasında maalesef bol bol vardır. Kıyafet devriminin haklı olabileceğini biraz hissediyor musunuz?

Peki biz ne yapalım?

El hak. Doları da domatesi de Allah yükseltiyor. Yağmuru da o yağıdır, kuraklığı da o yapıyor... İyi de bizim yapabileceğimiz şeyler yok mu?

Konu “Hür irade var mıdır?”, “Sebe-sonuç diye bir şey var mıdır?”, “Determinizm var mıdır?” gibi ezeli sorulara gider. İçinden çıkmak kolay değildir. Yine bizim dünyamızda verilen “İrade-i külliye-irade-i cüziye” cevabı güçlü bir cevaptır.

Bu sorular yalnız dinde sorulmaz. Felsefede de bilim felsefesinde de sorulur. Bilimle dini rekabet hâlinde görenler, “Determinizm yıkılmıştır!” gibi cartist cevapları çok severler. (Cartizm için bakınız: <https://bit.ly/cartizm-karar> <https://bit.ly/cartizm-mdm>)

Gazi Üniversitesi Nöropsikiyatri Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, her yıl Nörofelsefe veya Nöropsikiyatri başlığı altında, tıpla felsefenin sınırlarında sempozyumlar düzenlerdi. 2006 sempozyumunun başlığı “Biyolojiden Felsefeye Akıl Sorunu” idi. Ben de davetli konuşmacıydım. “Kuantum Teorisi ve Felsefe” başlıklı bir konuşma yapmıştım. Konuşma metnini Gazi Tıp Dergisi 17 (3) 2006 s. 122-126’da bulabilirsiniz. (Dergi internette de var.)

Üç evren

Çok küçük kâinatın fiziği Kuantum Fiziği, çok büyük kâinatın fiziği ise Özel ve Genel İzafiyet Teorileridir. Bu ikisi ve elementer tanecikler üstündeki çalışmalar fiziğin bugünkü uç beylikleridir. Biz, kendi boyumuzdaki, yani uzunlukların metre, ağırlıkların gram mertebesinde olduğu evrene alıştık. Bu anlattığım uç beyliklerine giderseniz çok şaşırtıcı gerçeklerle karşılaşıyorsunuz.

Bahsettiğim konuşmada, şu iki şiiri vermiştim:

Birincisi Alexander Pope’un (1688-1744) Tevrat’ın Tekvin bölümüne naziresiydi:

*Doğayı gizliyordu karanlık gece,
Tanrı “Newton olsun!” dedi
Aydınlandı bilmece*

Sir John Collings Squire (1884- 1952), nazireye nazire yazdı:

Ama bu uzun sürmedi, şeytan kükredi "Ko,

Einstein olsun!" ve geri geldi statüko.

Hissim o ki Squire, bu mısraları modern kuantum teorisinin doğduğu 1925 yılından önce yazdı. Yoksa o tarihte olanlarla şeytanın ağzının açık kaldığını bilirdi.

SebeP - sonuç var mı yok mu?

Cübbeden, sarıktan, doların ve fiyatların Allah tarafından yükseltildiğinden buralara nasıl geldik? SebeP-sonuç, determinizm, meselelerinden. SebeP şu: Kuantum teorisinde, teorinin kurucu babalarından Heisenberg'in adıyla anılan bir "muayyeniyetsizlik ilkesi" vardır. Öztürkçe yapacağız diye "belirsizlik ilkesi" diyorlar ama muayyeniyetsizlikle belirsizlik aynı şeyler değil. İngilizce aslı, indeterminacy. Buna da nedenselliksizlik mi diyeceğiz acaba?

Neyse, Kuantum kanunlarının evreninde, yani elektronların, atomların kâinatında bizim kâinatımızdaki gibi bir belirlilik, bir muayyeniyet yok.

İşte, bazı din düşünürleri fizikteki bu kavramın üstüne atlıyor ve "Oh olsun. İşte sebeP-sonuç yok." diyor. "SebeP-sonuç yok" demek, aslında bilim yok demektir. Öyle ya. Aynı başlangıç şartları bazen şöyle, bazen böyle sonuç veriyorsa neyin bilimini yapacağız?

Düşünün, faizleri yükseltince dolar çıkabilir de düşebilir de... Sayın Nebati gelirse düşer, Sayın Şimşek gelince yükseliverir. Belki de tersi olur. Determinizm yoksa her şey olabilir.

Böyle bırakmayacağım. Devamı var...